

Fem målsättningar för en ny fiskeripolitik

I Östersjön har fiskbestånd efter fiskbestånd krympt eller kollapsat. För att bromsa den negativa utvecklingen presenterar vi fem målsättningar för en hållbar svensk fiskeripolitik.

Nyligen kollapsade torskbeståndet i östra Östersjön, och västra torskbeståndet är nu i lika dåligt skick. Det är inte första gången som en art fiskas ner framför ögonen på forskare, myndigheter och politiker. De senaste decennierna har vi sett tumlaren och ålen närapå försvinna, samtidigt som laxen, siklöjan, sillen och gäddan är illa ute eller borta på många ställen. Bara under 2000-talet har gäddan minskat med 90 procent längs den svenska ostkusten.

Därför är det fantastiskt bra att riksdagen nyligen röstade igenom flera viktiga åtgärder för att skydda Östersjöns fiskbestånd.

Fiskbeståndens tillbakagång påverkar inte bara ekosystemen, utan ger ekonomiska, sociala och kulturella effekter för samhällen som är beroende av fiske eller fisketurism. Nu måste förvaltningen ta en aktiv roll för att börja bygga upp fiskbestånd.

Fem viktiga målsättningar för 2022

1. Kvoterna sätts lågt

En god miljö är grunden till framtida fiske, och vi kan inte fortsätta fiska upp stora delar av bestånd år efter år. Att följa en tanke om [maximalt uttag](#) (MSY) har i praktiken inneburit att bestånden hålls på en låg nivå, och lett till att dagens fiske inte har varit så lågt som nu på decennier. Genom låg kvotsättning skulle vi kunna bibehålla arters motståndskraft och låta fisket öka över tid.

Att sätta låga kvoter handlar också om att minimera risker. Inom fisket diskuteras ofta huruvida besluten följer de vetenskapliga råden, men sällan hör man om osäkerheten i de vetenskapliga modellerna. Felaktigheter är tyvärr varken ovanliga eller obetydliga, och känsligheten för felaktigheter i MSY-underlagen är hög med dagens reducerade bestånd.

Som exempel trodde Internationella Havsforskningsrådet (ICES) att sillens lekbiomassa i centrala Östersjön 2017 låg på 1,3 miljoner ton, men en ny modell har visat att lekbiomassan snarare låg under 0,6 miljoner ton. Detta har lett till ett överfiske som minskat beståndet med 40 procent på fyra år, till en av de lägsta nivåerna i historien, trots att politikens beslut under åren legat nära den vetenskapliga rådgivningen. På motsvarande sätt har överskattade beståndsunderlag bidragit till västra torskbeståndets kritiska läge.

De vetenskapliga underlagen inkluderar inte heller klimatförändringarnas effekter på bestånden eller hur intensivt fiske på en art påverkar andra arter i ekosystemet, trots att dessa frågor är avgörande för Östersjöns känsliga ekosystem. Det råder exempelvis inget tvivel om att sillens kraftiga nedgång påverkar arter som lax, torsk och säl.

2. Småskaligt fiske med passiva redskap premieras

När fisken försvinner, så försvinner också fiskarna. Ofta har "socioekonomiska aspekter" motiverat höga kvoter och överfiske, alltså att värna fisket som näring, men utgångspunkten har förbisett vikten av att bevara resursen som ligger till grund för ekonomin. Kortsiktigheten har pågått i decennier, vilket har bidragit till dagens tomma nät och gett betydande konsekvenser för det traditionella svenska yrkesfisket. Exempelvis är en uppskattning att antal aktiva yrkesfiskare i Blekinge har minskat från 100 stycken till 15 stycken mellan 2008-2018. (Källa: Länsstyrelsen Blekinge).

Huvuddelen av fisket i dag bedrivs av några få industritrålare som fiskar för foderfisk. Av de 81 000 ton som fiskats av svenska yrkesfiskare mellan januari och november i år gick mindre än tio procent till människoföda (källa: Havs och vattenmyndigheten). Samtidigt innebär industrifisket stora stats- och samhällsekonomiska kostnader, och skapar enligt nationalekonom Stefan Fölster [nettokostnader på 626 miljoner kr/år](#).

På grund av dess känslighet borde Östersjön snarare ses som ett innanhav än ett hav. Att helt stänga trålning och bottentrålning måste gå genom EU, men Sverige kan redan nu flytta ut trålgränsen nationellt. Det finns bred enighet inom riksdagen och bland länsstyrelser, kustfiskare, forskarsamhälle och miljöorganisationer om att det borde ske, och [nyligen tillkännagav också riksdagen](#) för regeringen att trålgränsen borde flyttas ut. Det lär gynna tillgången på kustlevande rovfiskar som gädda och abborre, som i sin tur skulle gynna sport- och fritidsfiske och Sveriges småskaliga yrkesfiskare.

3. EU börjar ta hänsyn till fiskbeståndens ålder och storlek

I dag tar den vetenskapliga rådgivningen inte hänsyn till fiskens ålder eller storlek, vilket har bidragit till att [fiskare i norra Sverige vittnat om en tiondel av förväntad fångst](#). Det intensiva foderfisket i Bottniska viken har visat sig riskera tillgången på större strömming, och skapar därför en svår situation för kustfisket som behöver större strömming för att kunna sälja den som mat.

Det är viktigt att poängtera att forskarna oftast inte bär ansvaret för bristerna i rådgivningen. De arbetar utifrån uppdragen som de får av politikerna, och besvarar de frågor som politikerna ställer. För att inkludera ålder och storlek behöver EU-kommissionen ändra formuleringen av uppdraget till ICES, och Sverige kan i dag skynda på processen genom att ge ICES i uppdrag att fortsätta arbeta för att integrera konkreta mål gällande fiskbeståndens storleksstruktur. Detta skulle också bidra till att EU tog ett stort steg för att uppfylla Havsmiljödirektivet.

4. Öka miljöfokus inom Havs- och vattenmyndigheten

Hav och Vattenmyndigheten (HaV) gör mycket som är bra och viktigt för att hjälpa Sveriges miljöarbete, men har tagit alltför stor hänsyn till kortsiktiga fiskeintressen. Den nya ministern med ansvar för fiskefrågor har nu möjligheten att i sitt uppdrag leda HaV till att bli en miljövärdande myndighet även inom fiskeområdet.

Fokus bör vara att i första hand få tillbaka ekosystem med livskraftiga fiskbestånd som i nästa steg tillåter fiske för humankonsumtion inom rimliga gränser. För att uppnå det behöver miljö gå före näring, och politiken måste förtydliga detta för myndigheten.

5. Fördjupa det politiska samarbetet mellan Östersjöstaterna

Det finns mycket som Sverige kan göra på egen hand för att värna Östersjöns miljö, men för att åstadkomma kraftfull förändring inom fiskeripolitiken behöver Sverige driva på för ett fördjupat politiskt

samarbete med de övriga Östersjöstaterna. I dag förs samtal om fiske och havsutnyttjande huvudsakligen av sakkunniga tjänstemän, med korta nedslag av politiker. Då besluten både kan få långsiktiga och ibland oåterkalleliga konsekvenser bör Sverige prioritera upp arbetet och ta en mycket mer aktiv miljövärdande position i samarbetsorganet BALTFISH för att öka dialogen och samarbetet mellan länderna om allas vår gemensamma resurs – Östersjön.

För mer information, kontakta:

[Konrad Stralka](#)

Verkställande direktör
BalticWaters2030

[Beatrice Rindevall](#)

Omvärldsanalytiker
BalticWaters2030

För ytterligare information besök balticwaters2030.org